DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2023.7(167).15
УДК: 796.01/.09: 796.33

Дулібський А. В.,
кандидат наук з фізичного виховання і спорту,
доцент кафедри футболу
Львівський державний університет імені І. Боберського, м. Львів
Когут Ю. В.,
викладач кафедри легкої атлетики
Львівський державний університет імені І. Боберського, м. Львів
Мартиняк Ю.Б.,
магістрант кафедри футболу
Львівський державний університет імені І. Боберського, м. Львів
Строкун М. Я.,
викладач кафедри легкої атлетики
Львівський державний університет імені І. Боберського, м. Львів

СПОРТИВНИЙ ВІДБІР ТА СЕЛЕКЦІЯ ДО КЛУБНИХ І НАЦІОНАЛЬНИХ ЗБІРНИХ КОМАНД НІМЕЧЧИНИ У ЧОТИРИРІЧНИХ ЦИКЛАХ ПІДГОТОВКИ ДО ЗМАГАНЬ

Дискусії про необхідність розвитку дитячо-юнацького та масового футболу в Україні вже тривалий час залишаються лише творчістю розмовного характеру. Спроби обійтися напівзаходами не приносять жодних позитивних результатів. У той же час, багаторічний досвід інших розвинутих у футбольній площині країн свідчить, що і повноцінні заходи не завжди миттєво дають бажаний результат. Тільки виключно продуманий системний підхід протягом тривалого періоду часу здатен забезпечити розвиток та ефективність роботи мультидисциплінарної концепції, методики чи програми.

Досвід таких розвинутих у футбольному плані країн, як Німеччина, довели, і з ними погоджуються керівники футболу Англії, Бельгії, Іспанії, Нідерландів, Франції та багатьох інших провідних футбольних країн, що ставка на молодь є безпрограшною, а от гарантований універсальний зиск у цьому випадку може бути чималий.

***Ключові слова**: відбір, футболісти, клуб, збірна, Німеччина.*

***Dulibskyy Andriy, Kohut Yuriy, Martynyak Yuriy, Strokun Mykhaylo. Selection for the club and national teams of Germany in four-year cycles of preparation for competitions**.Discussions about the need for the development of youth and mass football in Ukraine for a long time have remained only conversational creativity. Attempts to do half-measures do not bring any positive results. At the same time, the long-term experience of other developed countries in the field of football shows that even full-fledged measures do not always immediately give the desired result. Only an exceptionally thought-out systematic approach over a long period of time is capable of ensuring the development and effectiveness of a multidisciplinary concept, methodology or program.*

The experience of such developed countries in terms of football as Germany has proven, and the football managers of England, Belgium, Spain, Netherlands, France and many other leading football countries agree with them, that the bet on youth is a win-win, and in this case, universal profit is guaranteed can be considerable.

In the long term, the Ukrainian Football Association could consider studying the German experience, both at the club and national level. For Ukrainian football clubs, the traditional management system with the rule "50% shares + 1 share" seems very appropriate. Such a model would not only develop the concept of developing young football talents, but also contribute to the de-oligarchization of Ukrainian football.

***Key words**: selection, football players, club, national team, Germany.*

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. У великих і розвинутих футбольних країнах, якою, безсумнівно, є Німеччина, проблема пошуку та виховання юних талантів є однією з найважливіших у сфері спортивного відбору та селекції гравців різних амплуа. У зв'язку з цим, на початку 2000-их років спеціалісти Німецької футбольної спілки (DFB) розробили спеціалізовану програму розвитку дитячо-юнацького футболу Німеччини. Авторами програми були відомі у минулому футболісти, різногалузеві спеціалісти футболу, тренери футбольних команд різного віку та кваліфікації [2 - 5]. Німецька футбольна спілка, при розробці національної програми підготовки юних обдарувань, створила певний методологічний симбіоз голландського та французького підходів, з урахуванням національних особливостей і традицій німецького футболу.

Дослідження феномену спортивного відбору та селекції до клубних і національних збірних команд Німеччини у чотирирічних циклах підготовки до змагань є важливим аспектом системного підходу до вирішення проблем спортивного відбору, селекції та ігрової орієнтації футболістів України.

Зв'язок роботи з науковими темами.

Роботу виконано у межах теми 2.21 "Удосконалення системи підготовки на сучасному етапі розвитку футболу" згідно зі Зведеним планом НДР у сфері фізичної культури і спорту на 2016 - 2020 рр. (номер державної реєстрації 0116U001618), а також у межах теми "Удосконалення системи підготовки кваліфікованих спортсменів в ігрових видах спорту на різних етапах багаторічного удосконалення" згідно зі Зведеним планом НДР у сфері фізичної культури і спорту на 2021 - 2025 рр. (номер

державної реєстрації 0122U001576). Роль авторів полягає у вивченні та аналізі особливостей відбору та селекції до клубних і національних збірних команд Німеччини у чотирирічних циклах підготовки до змагань.

Мета дослідження – визначити особливості відбору та селекції до клубних і національних збірних команд Німеччини у чотирирічних циклах підготовки до змагань.

Основні **завдання дослідження**:

1. Вивчити досвід організації, проведення та науково-методичного забезпечення процесу відбору та селекції до національних збірних команд Німеччини у чотирирічних циклах підготовки до змагань.

2. Проаналізувати науково-практичні та науково-методичні підходи спеціалістів футболу відбору та селекції до клубних і національних збірних команд Німеччини у чотирирічних циклах підготовки до змагань.

3. Визначити вірогідність використання позитивного досвіду і вибіркової трансляції системи організації, проведення та науково-методичного забезпечення відбору та селекції до клубних і національних збірних команд Німеччини у чотирирічних циклах підготовки до змагань у сучасних умовах розвитку футболу в Україні.

У дослідженні було використано такі **методи**:

1. Аналіз науково-методичних та науково-періодичних спеціалізованих літературних джерел.

2. Аналіз і синтез даних та матеріалів всесвітньої системи сполучених комп'ютерних мереж Інтернет.

3. Участь у семінарах Європейської спілки футбольних асоціацій (2003 – 2010 рр.) та он-лайн вебінарах Німецької футбольної спілки (DFB) 2022 і 2023 років.

Об'єкт дослідження – спортивний відбір футболістів до клубних і національних збірних команд з футболу.

Предмет - основи відбору та селекції до клубних і національних збірних команд Німеччини у чотирирічних циклах підготовки до змагань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Наприкінці 90-х років XX століття перша німецька Бундесліга була перенасичена не зовсім майстерними футболістами-іноземцями. На заробітки до Німеччини приїжджали гравці із невеликих футбольних європейських країн, а також із країн Африки та Азії. Далеко не всі з них були гравцями своїх національних збірних команд. Економіка Німеччини переживала не найкращі часи і місцеві клуби не могли собі дозволити якісніших гравців, але прагнули підсилити свій склад досвідченими виконавцями. У погоні за результатом, клуби віддавали перевагу на футбольному полі стабільним і низькооплачуваним іноземцям, позбавляючи власну талановиту молодь шансів проявляти себе на футбольному полі [8].

Такий стан справ у німецькому футболі призвів до того, що на Чемпіонаті світу 1998 року національна збірна команда Німеччини поступилася у чвертьфіналі національній збірній команді Хорватії із рахунком 0:3, а на чемпіонаті Європи 2000-го року не вийшла із кваліфікаційної групи, у трьох матчах набравши всього один пункт. При цьому на континентальну першість німці привезли чи не найдосвідченішу та найстаршу команду у своїй футбольній історії: із молоді у ній були тільки 23-річний Міхаель Баллак і 20-річний Себастьян Дайслер. Середній вік національної збірної команди Німеччини становив у той час майже 29 років [8].

Представники Німецької футбольної спілки (DFB) не могли і надалі ігнорувати наявні та очевидні проблеми у системі спортивного відбору та селекції до клубних і національних збірних команд країни. Концепція спортивної підготовки юних футболістів, яку у середині 80-х років 20 століття запропонував Берті Фогтс (у час, коли був тренером молодіжної та національної збірної команд з футболу), перестала ефективно працювати у нових умовах [9].

Після провального для національної збірної команди Німеччини чемпіонату Європи 2000-го року DFB упродовж двох років розробляв нову концепцію і готував для цього матеріально-технічну базу та футбольну інфраструктуру. Було створено понад 350 так званих "опорних центрів" (найчастіше зустрічаються дані від 366 до 387 таких центрів), для яких підбиралися або добудовувалися футбольні поля зі штучним та природним покриттям, а також будувалися навчально-тренувальні бази, закуповувався інвентар, розроблялася методика роботи центрів, готувалися фахівці. Варто при цьому відзначити, що всі тренери "опорних центрів" зобов'язані були володіти відповідною тренерською ліцензією Німецької футбольної спілки та УЄФА (Європейської футбольної спілки національних асоціацій). Центри було організовано рівномірно на території всієї країни в усіх регіонах держави із розрахунку, що дитина не повинна дорогою до опорного центру долати відстань понад 25 кілометрів.

Навесні 2002 року оновлена і детально проаналізована програма була готова до впровадження у практику. Її старт запланували на початок наступного сезону. Тим часом, національна збірна команда Німеччини влітку завоювала "срібло" чемпіонату світу 2002 року, поступившись у фіналі бразильцям. Та тішити себе з цього приводу німці не стали, справедливо пояснивши успіх команди легкою турнірною сіткою (національні збірні команди Парагваю в 1/8 фіналу, США - в 1/4 фіналу, Південної Кореї - в 1/2 фіналу. Всі три перераховані поєдинки завершилися мінімальними перемогами національної збірної команди Німеччини з рахунком 1:0) і з початком сезону 2002/2003 років програму "Talentforderung" (в українському перекладі – "Розвиток таланту") було впроваджено у систему відбору до клубних і збірних команд Німеччини на усіх рівнях [10].

Виклад основного матеріалу. Допоки скептики стверджують, що талант та обдарованість – це те, що з'являється випадково при народженні, а не ставиться на конвеєр, у багатьох країнах створюють справжні фабрики з виховання футбольних талантів, здатних досягати найвищих цілей у сучасному професійному спорті.

Реалізація Програми розвитку дитячо-юнацького футболу Федеративної Республіки Німеччини "Розвиток таланту" розпочалася з того, що у всіх шістнадцятьох землях великої країни були відібрані 387 сертифікованих футбольних полів, які пройшли детальну перевірку за багатьма параметрами, для навчально-тренувальних занять юних футболістів різного віку. У групи, що працювали за програмою DFB, набиралися попередньо відібрані діти з 10 - 12-річного віку. У групах дітей молодшого шкільного віку під керівництвом тренерів з ліцензіями DFB і УЄФА займалося не більше 15 осіб. Заняття проводилися у понеділок і починалися для 10 - 12- річних юних футболістів о 17.00, для старших (13 - 16-річні юнаки) – о 18.30.

Діти набиралися кваліфікованими тренерами груп за рекомендацією їхніх колег з команд районів після перегляду матчів, турнірів (з адміністративно-територіальним поділом Німеччини великі формування – федеративні землі – діляться на округи та

райони). Прийняті в групу юні футболісти повинні проживати, на цьому робився акцент, не далі, аніж у 25 кілометрах від того місця, де проходять навчально-тренувальні заняття.

Заняття у кожній групі проводять три тренери, які мають спеціальні ліцензії національної Німецької футбольної спілки (DFB) та УЄФА. Вони працюють без поділу на старшого і помічників та мають абсолютно рівні професійні повноваження. Щотижня один з тренерів групи представляє свою програму занять, яка узгоджується в основних положеннях з методиками, розробленими фахівцями Німецької футбольної спілки (DFB).

Довготермінові програми навчально-тренувального процесу, за якими працюють тренери груп, надаються DFB. У них викладені навчальні плани, методичні рекомендації з нових напрямків у спортивній підготовці юних футболістів, навчання техніки і тактики, оскільки основне наповнення навчально-тренувальних занять надає Німецька футбольна спілка. Тренери щомісяця звітують перед Федерацією про свою роботу, надаючи звіт, в якому оцінюють кожного гравця, аналізують "плюси" і "мінуси" у технічній, тактичній та інтегральній підготовці кожного юного футболіста.

Важливо відзначити, що зараховані до групи діти проходять досить серйозний спеціалізований відбір ще на рівні районів і округів. Механізм відбору полягає у тому, що кращі з найкращих відбираються у збірну команду району, яка бере участь в різних турнірах зі збірними командами сусідніх районів. Потім із гравців збірних команд районів формується збірна команда округу. Тренери провідних груп повинні підтримувати постійний контакт з тренерами команд (районних, окружних), з яких вони відбирають дітей. Гравці, на кого звернули увагу тренери груп, запрошуються для пробних навчально-тренувальних занять. На особливому контролі знаходяться найобдарованіші й талановиті. Хоча вже саме залучення дитини до навчально-тренувальних занять за програмою національної Федерації, можна сказати, є прекрасною мотивацією юному футболісту для подальшого спортивного зростання.

Динаміку розвитку юного футболіста відстежують згідно спеціальних тестів, які проводяться двічі на рік. Під дуже пильним контролем і сприянням Німецької футбольної спілки (DFB) перебувають хлопці від 12 (групи "До-12") до 16 ("До-16") років. Для кожної вікової групи розписані та регламентовані форми проведення навчально-тренувальних занять.

В обов'язкову програму навчання грі в футбол входять:

- 10 спеціалізованих навчально-тренувальних занять для воротарів;
- 10 спеціалізованих навчально-тренувальних занять від Федерації (DFB) для гравців різних амплуа;
- 2 спеціалізовані тестування спортивними фахівцями (співробітниками спортивних інститутів).

У Німеччині є фахівці спеціалізованого сервісного центру, які займаються розробкою і проведенням контрольних вправ і тестів для всіх футбольних команд, від дитячо-юнацьких, аматорських, напівпрофесійних та професійних футбольних клубів включно. З цією метою Федерація (DFB) залучає наукових співробітників спортивних інститутів та лабораторій федеральних земель і округів.

Важлива складова комплексної системи спеціалізованого навчання та спортивної підготовки футбольної зміни в Німеччині – футбольні школи, які, як правило, організовують колишні професійні футболісти "з ім'ям" під егідою професійних футбольних клубів. Проектуючи на українську організацію дитячо-юнацького футболу, ці школи можна умовно назвати "філіями дитячо-юнацьких спортивних шкіл футбольних клубів". Робота таких шкіл знаходить найактивнішу підтримку з боку місцевих органів влади Німеччини, тому що вона допомагає розширити коло спілкування дітей зі своїми однолітками і поліпшити якість фізичного виховання підростаючого покоління.

Та на цьому німці зовсім не думали зупинятися. У 2004 році, коли легендарний у минулому футболіст Юрген Клінсманн очолив національну збірну команду Німеччини, а працювати асистентом запросив Йоахіма Льова, після тривалих консультацій із іншими провідними тренерами країни, вони всі разом визначили напрямок щодо нового стилю і манери гри національної команди. «Збірна команда Німеччини повинна грати у швидкісний атакувальний футбол, незалежно від суперника», – офіційно заявив Клінсманн на одній з прес-конференцій.

Методологічне забезпечення такого підходу базувалося на тому, що група фахівців, з Йоахімом Льовом на чолі, підготувала оновлену спеціалізовану програму для всіх німецьких професійних клубів. У змісті програми йшлося про те, як досягати такої фізичної та ігрової форми, яка дозволить футболістам витримувати високий темп протягом усієї гри. Програма була схвалена Німецькою футбольною спілкою і впроваджена у роботу клубів першої Бундесліги. Представлена програма мала вдосталь критиків, адже фактично вказувала на те, що інші тренери методично не зовсім правильно готують своїх гравців до конкретних матчів, сезону чи тривалого змагального періоду (дворічних або чотирирічних макро- та мегациклів). Однак, незважаючи на певний спротив і тренерське різноголосся щодо ефективності такого підходу, згодом програма прижилася.

Після завоювання бронзових нагород на Чемпіонаті світу 2006 року, який проводився у Німеччині, в DFB впевнилися у правильності своєї концепції та вирішили піти і надалі обраним шляхом. У 2007 році Маттіас Заммер, який на той момент обіймав посаду спортивного директора Федерації, видає 40-сторінковий методичний рекомендаційний посібник під назвою «Довгий шлях до успіху». У цьому посібнику було чітко розписано наполегливі рекомендації для роботи дитячо-юнацьких тренерів країни усіх вікових категорій.

У даному посібнику було наведено три основних завдання, які сформулювала перед собою та тренерським корпусом Німецька футбольна спілка:

1) лідерство у світовому футболі;
2) привабливість і видовищність футболу;
3) мотивація до руху вперед та постійного розвитку.

Також було запропоновано три способи їх досягнення:

1. Розвиток особистості: навчати і готувати футболістів не тільки до спорту, але і до життя, розвивати психологічну впевненість у собі, повагу і толерантність щодо суперників, тренерів, арбітрів, уболівальників і всіх інших людей, які пов'язані з футболом.

2. Індивідуальний розвиток: зацікавленість тренера у кожному гравцеві, інтенсивний супровід гравців не тільки на футбольному полі, індивідуальний розподіл фізичних і психо-ментальних навантажень.

3. Ключова роль тренера: передавати гравцям мотивацію і радість від гри у футбол, бути прикладом і авторитетом для гравців на футбольному полі і за його межами.

Окрім того, у посібнику було сформульовано пояснення стосовно довготривалої стратегії розвитку, концептуальні вимоги й ігрові принципи, на яких повинні виховуватися всі юні футболісти, принципи, на яких повинна будуватися командна та індивідуальна гра дитячих команд, мотиваційні прийоми, 7-рівнева концепція розвитку футболістів (рекомендації в якому віці, які навантаження і в якому обсязі краще застосовувати у роботі з юнакам) тощо. Цей посібник надавав інформативну можливість системі виховання талантів займатися згідно програмних вимог не тільки з юними футболістами старше 11 років, але й залучити до занять і зовсім маленьких дітей у віці 4-8 років. Такий підхід створював передумови розвитку юних талантів, які від початку своїх занять футболом могли б привчатися до запропонованих у програмі вимог і принципів та мріють виступати у складі національної збірної своєї країни.

Німецька система спеціалізованого навчання та спортивної підготовки футболістів функціонує як єдиний комплекс, який складається з груп, що працюють під егідою DFB, футбольні школи, які працюють під егідою професійних клубів, а також групи спортивної підготовки професійних футбольних клубів.

Наочним прикладом роботи таких шкіл є спеціалізована дитячо-юнацька школа професійного футбольного клубу "Айнтрахт" з Франкфурта-на-Майні, організована Карлом-Хайнцем Кьорбелем. Одна з форм її роботи – так званий "футбольний тиждень на канікулах". Цей тижневий курс занять дитини у футбольній школі оплачують батьки (вартість навчання – 160 євро). "Футбольні тижні" є елементами відбору та футбольної селекції найобдарованіших. Щотижня тут займаються до 100 осіб (два навчально-тренувальних заняття в день, два турніри).

Дітей повністю екіпірують (одягають) у форму команди "Айнтрахт". Вони забезпечені всім необхідним для навчально-тренувальних занять: кожен гравець отримує м'яч, різноманітний необхідний інвентар, раціональне (триразове в день) харчування, освіжаючі напої від спонсорів школи, серед яких можуть бути не тільки фірми, що фінансують головну футбольну команду. Для занять використовуються три трав'яних футбольних поля і два земляних. Обов'язковим є ще одне поле – зі штучним покриттям. Воно використовується для занять, де основне завдання – навчання техніці гри для юних футболістів 7 – 14-річного віку. Такі навчально-тренувальні поля для дітей ні в чому не поступаються газонам, де проходять заняття для дорослих професійних команд. Притому, що "футбольні тижні" - справа платна, у "Айнтрахті" з Франкфурта-на-Майні, наприклад, місця зарезервовані на два роки наперед.

Багато хлопців приходять взагалі без найменшого елементарного поняття про гру в футбол, але з пристрасним бажанням навчитися грати. Є й такі діти, хто навчається грі в футбол у дитячих командах різних рівнів.

У групах займаються діти і підлітки віком від 7 до 14 років. Кожне навчально-тренувальне заняття розраховано на півтори години. Всі групи займаються окремо згідно розподілу щодо вікових параметрів: окремо 7 - 8-річні, 9 - 10-річні, 11 - 12-річні та 13 - 14-річні.

Під час кожного навчально-тренувального заняття діти розподіляються на чотири групи за спрямованістю вправ:

1. Розвиток координаційних здібностей юних футболістів.
2. Відпрацьовування основних технічних прийомів гри.
3. Удари у площину воріт з різних точок футбольного поля.
4. Моделювання ігрових ситуацій у різних зонах футбольного поля.

Схема занять у групах розподіляється таким чином, що на ранковому навчально-тренувальному занятті, для прикладу, наймолодші 7 - 8-річні юні футболісти перші 45 хвилин займаються розвитком координаційних здібностей, а 9 - 10-річні – відпрацьовуванням технічних прийомів. Другу частину заняття вони змінюються за видами вправ. Така ж схема і у старших групах. Одні займаються 45 хвилин ударами у площину воріт, інші – моделюванням ігрових ситуацій. На другі 45 хвилин вони змінюють вправи. За весь тижневий цикл кожна вікова група декілька разів займається кожним видом навчально-тренувальних вправ.

З кожною групою працюють, як правило, два або три тренери. В основному, це – колишні футболісти. До речі, цьому моменту приділяється дуже велика увага: при інших рівних умовах на посаду тренера буде прийнятий колишній футболіст. Практично він виявиться поза конкуренцією, якщо ще й виступав за місцевий "Айнтрахт", "Борусію" чи "Шальке". При школі є ще й академія, до якої відбирають кращих дітей за ігровими показниками у вікових категоріях 8 - 10 і 11 - 12 років. В академії заняття проходять три рази на тиждень. Після того, як дітям виповниться 12 років, перспективні в ігровому плані хлопці (за рекомендацією тренерів) беруть участь у пробних навчально-тренувальних заняттях з однолітками з групи спортивної підготовки футбольного клубу.

Всі витрати щодо організації роботи футбольної академії беруть на себе спонсори і меценати клубу. Навчання в академії безкоштовне. Навчально-тренувальний процес в академії носить значно цілеспрямованіший характер, аніж під час "футбольних тижнів" на канікулах. Велика увага приділяється основним ігровим елементам, зокрема:

1. Діям гравців різних амплуа в обороні та атаці.
2. Вибір гравцем позиції у залежності від розташування на футбольному полі та розвитку ігрової ситуації.
3. "Відкривання" на футбольному полі і гра без м'яча.
4. Зонний метод оборони і взаємопідстраховування під час ведення захисних дій.

Дуже велика увага надається розвитку координації та ігрових технічних навичок, які повинні бути доведені до рівня автоматизму.

Програма навчання грі у футбол
у групах Німецької футбольної спілки (НФС)
Вікова група "До-12"

Основна спрямованість навчально-тренувального процесу:

1. Дриблінг, обманні рухи корпусом, фінти.
2. Основи командної гри (передачі, прийом м'яча, відкривання).
3. Ігри на зменшених полях.
4. Контрольні ігри - півроку в форматі "7 на 7" між собою, наступні півроку – "11 на 11" з командами інших районів.

Вікова група "До-13"

Основна спрямованість навчально-тренувального процесу:

1. Освоєння програми розминки – розвиток координації, вправи для воротарів, розвиток стрибучості та гнучкості.

2. Основи тактики – контроль захисником переміщень м'яча і партнерів при грі "1 х 1", "2 х 2", "3 х 3", "4 х 4", навчання принципам зонної оборони при грі у схемі з чотирма захисниками (двома центральними і двома фланговими).

3. "Відкривання", "пропозиція" гравців атаки "під передачу" партнера.

Контрольні ігри - у форматі "11 на 11" з командами інших населених пунктів району. Базове тактико-стратегічне розташування гравців - 1 + 3 + 4 + 3.

Повинна практикуватися участь в окружних турнірах, матчі проти команд приватних футбольних шкіл. Для груп "До-12" і "До-13" під час зимової паузи – участь у турнірах в закритих спеціалізованих приміщеннях.

Вікова група "До-14 "

Основна спрямованість навчально-тренувального процесу:

1. Удосконалення програми розминки – розвиток координації, вправи для воротарів, розвиток стрибучості та гнучкості.

2. Сучасна гра в обороні (півроку) - зонна гра в чотири захисники, контратаки, перша передача з глибини, швидкий перехід на захист після втрати м'яча, відпрацьовування тактичного елементу "гравці за лінією м'яча".

Контрольні ігри - в форматі "11 на 11" з командами інших населених пунктів району. Базове тактико-стратегічне розташування гравців – 1 + 4 + 4 + 2.

Вікова група "До-15"

Основна спрямованість навчально-тренувального процесу:

1. Подальше закріплення програми розминки – техніка та координація, вправи для воротарів, розвиток стрибучості.

2. Сучасна гра в обороні – взаєморозуміння лінії захисту і півзахисту, відпрацювання дій захисників в ігрових зв'язках, швидка і надійна гра в обороні.

3. Творчість у процесі гри – організація атак через фланги, різні варіанти комбінаційної гри, підключення до атак гравців оборони і півзахисту, гра в пас, перехресні переміщення в центральній зоні атаки.

Контрольні ігри - в форматі "11 на 11" з командами інших населених пунктів району. Базове тактико-стратегічне розташування гравців в ігрових схемах 1 + 4 + 4 + 2 і 1 + 4 + 3 + 3 та їх модифікаціях.

Вікова група "До-16"

Основна спрямованість навчально-тренувального процесу:

1. Програма розминки – техніка і координація, розминка воротарів, розвиток стрибучості та гнучкості.
2. Навчально-тренувальні заняття з високим ігровим темпом.
3. Цільові відпрацьовування різноманітних ігрових ситуацій.
4. Командна тактика в навчально-тренувальних заняттях – організація гри при швидких переміщеннях суперника, дії захисників у ігрових зв'язках, стримування атак суперника, гра на контратаках. Контрольні ігри – в форматі "11 на 11" з командами інших населених пунктів району. Основне тактико-стратегічне розташування гравців в ігрових схемах 1 + 4 + 4 + 2 і 1 + 4 + 3 + 3 та їх модифікаціях.

Навчально-тренувальні заняття за програмою НФС завершуються роботою з групами 16-річних. Найобдарованіших юнаків переглядають тренери груп спортивної підготовки різних клубних команд першої та другої Бундесліги. Необхідно відзначити і велику повагу до обдарованих дітей з емігрантських сімей. Жодних дискримінаційних елементів щодо таких хлопців чи дівчат не припускає чинне законодавство федеральних земель Німеччини. Вже зараз до складу національних збірних команд Німеччини входять представники вихідців з сімей з інших країн Європи, Азії та Африки.

Отже, німці кардинально змінили принципи спеціалізованого навчання та спортивної підготовки талановитої футбольної молоді. Німецька футбольна спілка, завдяки своїй «Програмі талантів», відкрила дорогу у великий футбол усім, хто має непересічні здібності та відповідні показники. Існує у реалізації цієї програми і дуже важливий психологічний момент: раніше юнаки боялися втратити місце в команді на початкових етапах спортивної підготовки. А нині усі здібні та обдаровані юні футболісти мають шанс поступово реалізовувати свій потенціал.

Якщо характеризувати в цілому, то система дитячо-юнацького футболу в Німеччині дозволяє, завдяки багаторазовому перегляду дітей у навчально-тренувальних групах різного рівня у міру їх дорослішання, проводити селекцію обдарованих хлопців 14 – 15-річного віку і старших для занять на вищому професійному рівні. Подальший розвиток юних футболістів залежить, в основному, від ефективності роботи футбольних шкіл професійних клубів Німеччини.

Перспективи подальших досліджень полягають у науковому, науково-практичному і науково-методологічному пошуку розв'язання основних завдань спортивного відбору, селекції та ігрової орієнтації у системі дитячо-юнацького і професійного футболу України на основі вивчення передових технологій спеціалізованого навчання та спортивної підготовки юних і професійних футболістів різних амплуа.

Висновки.

1.Вивчення наукових, науково-методичних і публіцистичних матеріалів, пов'язаних з проблемами спортивного відбору, селекції та ігрової орієнтації у системі дитячо-юнацького і професійного футболу у провідних футбольних країнах, до яких належить Німеччина, свідчить про те, що сьогодні німецька система виховання футбольних талантів працює як єдиний і відмінно відлагоджений механізм. Завдяки продуманій та ідеально спланованій роботі всіх причетних до відбору футбольних талантів структур між поколіннями якісних і талановитих гравців практично відсутня так звана болісна зміна поколінь.

2.На світові та європейські першості збірна команда Німеччини делегує два повноцінних склади (а за необхідності може надати і 3 - 4 повноцінні футбольні збірні) із середнім віком гравців 23 - 27 років. "Бундестім", як гордо називають свою команду німці, здатна майже безболісно замінити травмованих чи дискваліфікованих гравців, а замість 2 - 3 лідерів на футбольному полі "виблискують" всі 11 виконавців, включно з воротарями.

3.У дальній перспективі Українська асоціація футболу могла б розглянути питання вивчення німецького досвіду, як на клубному, так і національному рівні. Для українських професійних футбольних клубів дуже доречною могла б виглядати традиційна система управління із правилом «50 % акцій + 1 акція». Така модель не лише б розвивала концепцію розвитку юних футбольних талантів, але й сприяла б деолігархізації українського футболу.

Література

1.Байрачний, О. (2021). Пріоритетність спортивного результату як головний деструктивний фактор у системі підготовки юних футболістів 6-13 років. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт), (8(139), 16-19. https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.8(139).02

2.Дулібський, А. (2020). Спортивний відбір у футболі як раціональна система педагогічного пошуку обдарованих людей у галузі спорту. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт), (8(128), 54-60. https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.8(128).13

3.Дулібський, А. (2021). Організація спортивного відбору в системі дитячо-юнацького і професійного футболу Англії. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт), (6(137), 60-65. https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.6(137).14

4. Дулібський, А. (2021). Спортивний відбір, селекція та ігрова орієнтація футболістів у Бельгії. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт), (7(138), 50-57. https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.7(138).10

5.Ніколаєнко, В., Осіпцов, А., Дуб, І., Кошолап, А., Вертель, О., & Баличев, М. (2021). Змагальна практика в зарубіжному дитячо-юнацькому футболі. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт), (8(139), 7-15. https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.8(139).01

6.Michels R. Team Building: The Road to Success / R. Michels: Cardinal Publishing Group, 2001. – 298 p.

7.The Future Game - Elite. The Football Association Technical Guide For Young Player Development / The Football Association. – London, 2010. – 275 p.

8.Офіційний сайт Німецької футбольної спілки : https://dfb.de/.

9.Сторінка Німецької футбольної спілки на сайті ФІФА (англ.): https://www.fifa.com/about-fifa/associations/GER

10. Сторінка Німецької футбольної спілки на сайті УЄФА (англ.): https://www.uefa.com/insideuefa/national-associations/GER/

References

1. Bairachniy O. (2021). The priority of sports results as the main destructive factor in the training system of young football players 6-13 years old. Scientific journal National Pedagogical Dragomanov University. Series 15. Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports), (8(139), 16-19. https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.8(139).02

2. Dulibskyy A. (2020). Sports selection in football as a rational system of a pedagogical search talented people in the sports industry. Scientific journal National Pedagogical Dragomanov University. Series 15. Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports), (7(138), 50-57. https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.7(138).10

3. Dulibskyy A. (2021). Organization of sports selection in the system of children's and youth and professional football in England. Scientific journal National Pedagogical Dragomanov University. Series 15. Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports), (6(137), 60-65. https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.6(137).14

4. Dulibskyy A. (2021). Footballers' sports selection and game orientation in Belgium. Scientific journal National Pedagogical Dragomanov University. Series 15. Scientific and pedagogical problms of physical culture (physical culture and sports), (7(138), 50-57. https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.7(138).10

5. Nikolaienko V, Osiptsov A, Dub I, Kosholap A, Vertel A, Balychev M. (2021). Competitive practice in foreign children's and youth football. Scientific journal National Pedagogical Dragomanov University. Series 15. Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports), (8(139), 7-15. https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.8(139).01

6.Michels R. Team Building: The Road to Success / R. Michels: Cardinal Publishing Group, 2001. – 298 p.

7.The Future Game - Elite. The Football Association Technical Guide For Young Player Development / The Football Association. – London, 2010. – 275 p.

8. Official website of the German Football Association: Access mode: https://dfb.de/

9. Page of the German Football Association on the FIFA website (English). Access mode: https://www.fifa.com/about-fifa/associations/GER